

Vrijwel alle huisartsenpraktijken zetten e-health in tijdens de coronapandemie

Tijdens de maanden juli en augustus van de coronapandemie gaf maar liefst 98 procent van de huisartsenpraktijken aan gebruik te maken van één of meerdere vormen van e-health. Praktijken noemden vooral het gebruik van e-consulten en het online aanvragen van herhaalrecepten.

Het ministerie van VWS stimuleert het gebruik van e-health-toepassingen als een belangrijk hulpmiddel bij de aanpak van drie actuele vraagstukken in de gezondheidszorg: het toenemende personeelstekort, de toenemende zorgkosten en het leveren van een bijdrage aan veilige zorg in de 1,5-meter-samenleving (zie de [Kamerbrief Voortgangsrapportage Innovatie & Zorgvernieuwing, 28-09-2020](#)). Het Nivel monitort het gebruik van e-health in de huisartsenpraktijk.

In de zomer heeft het Nivel de tweede enquête over de impact van de coronapandemie op huisartsenpraktijken uitgezet. Gevraagd werd welke e-health-toepassingen huisartsenpraktijken op dit moment inzetten, en ook welke zij in de toekomst intensiever denken te blijven inzetten. Ruim 700 praktijken beantwoordden deze vragen; zij vormen wat betreft de regio en praktijkvorm (solo-, duo- of groepspraktijk) een goede afspiegeling zijn voor alle huisartsenpraktijken in Nederland.

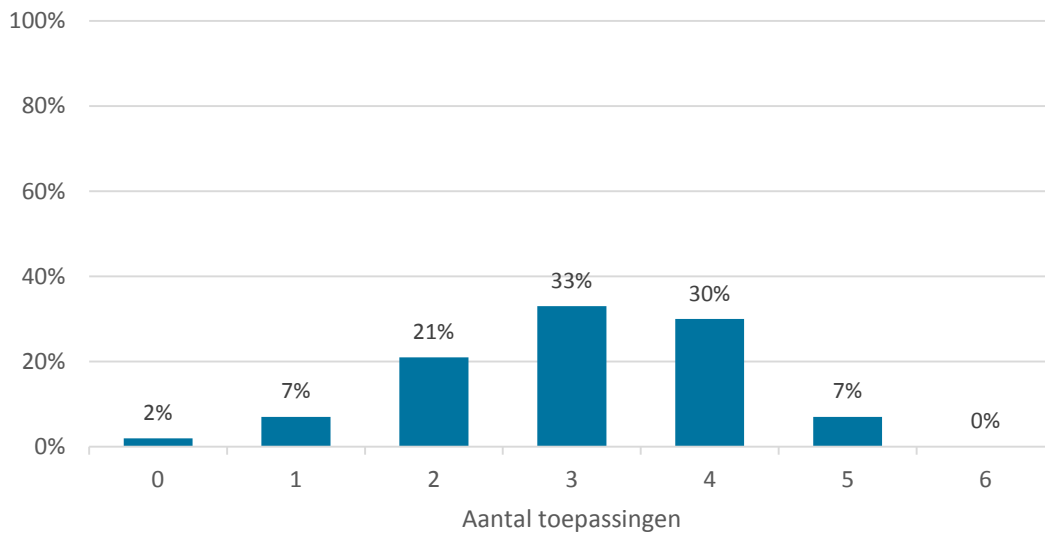
E-health is een breed begrip. Net als bij de eerste corona-praktijkenenquête (april 2020) is daarom gevraagd naar het gebruik van de volgende vijf digitale toepassingen (men kon ook andere vormen van e-health-toepassingen opgeven via de optie 'andere toepassingen, namelijk'):

Ruim twee derde van de praktijken gebruikt drie of meer e-health-toepassingen

Uit het onderzoek blijkt dat bijna alle deelnemende praktijken in juli/augustus gebruikmaakten van *een* vorm van e-health: slechts 2% gaf aan geen van de vijf e-health-toepassingen te gebruiken en noemde ook geen andere digitale toepassing. Ook blijkt dat ruim twee derde (70%) van de praktijken drie of meer e-health-toepassingen gebruikten op het moment dat zij de enquête invulden. Ruim een derde (37%) maakte zelfs gebruik van 4 of meer e-health-toepassingen. E-health is dus duidelijk niet beperkt tot één toepassing, maar wordt breed ingezet. Deze percentages zijn af te lezen in figuur 1.

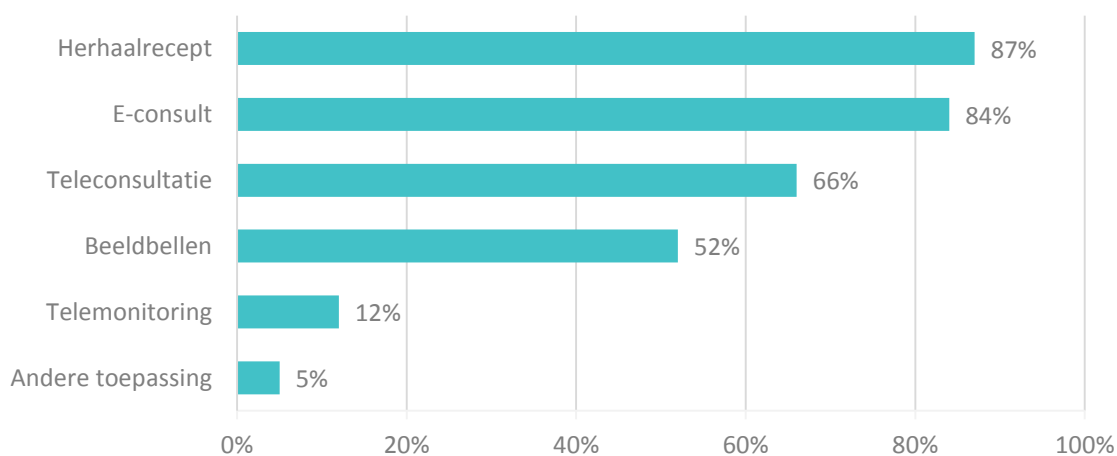
Figuur 1 Percentage huisartsenpraktijken dat aangaf geen, één of meerdere e-health-toepassingen in te zetten (N=732)

Vooraf het e-consult en online herhaalrecepten aanvragen worden veel gebruikt

Het e-consult (84%) en online recepten aanvragen (87%) werden door de meeste praktijken ingezet. Ook gaf twee derde van de praktijken (66%) aan gebruik te maken van teleconsultatie. Beeldbellen, een toepassing die veel praktijken vanwege de coronapandemie voor het eerst zijn gaan gebruiken (van Tuyl e.a., 2020), werd in juli/augustus door iets meer dan de helft van de praktijken (52%) toegepast. Telemonitoring werd relatief minder vaak toegepast (12%), mogelijk omdat er meer komt kijken bij het implementeren van dit type technologie ten opzichte van de andere toepassingen. Andere vormen van e-health (5%) die werden genoemd betreffen: het digitaal ontvangen en beoordelen van (huid)foto's, het online afspraken inplannen, digitale GGZ, gebruik van WhatsApp / chat, de mogelijkheid tot online inzage in het medisch dossier, het patiëntenportaal en videobellen voor regionale huisartsenoverleggen.

Figuur 2 Percentage praktijken dat aangaf bepaalde e-health-toepassingen te gebruiken (meerdere antwoorden mogelijk) (N=732)

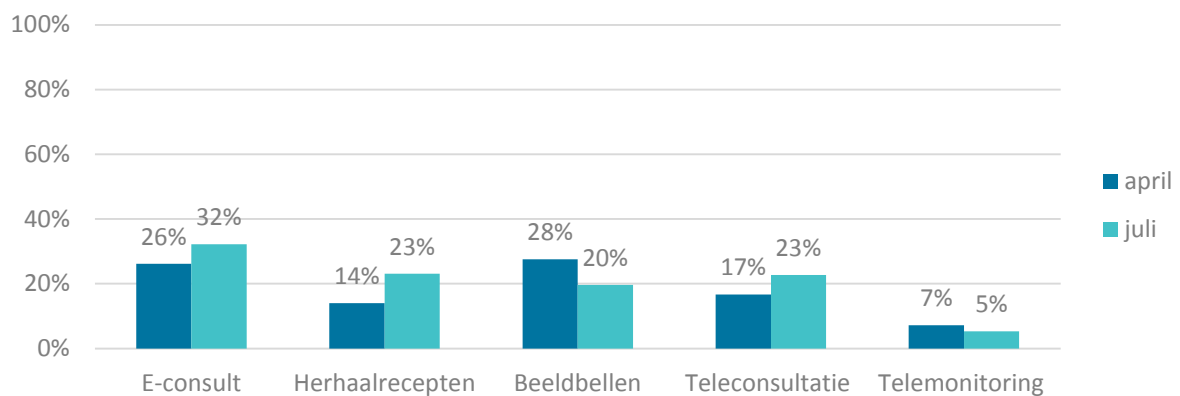
Voornemen om e-health-toepassing ook na de pandemie intensiever te blijven inzetten

Aan de huisartsenpraktijken die hadden aangegeven één of meerdere e-health-toepassingen in te zetten, vroegen we of zij ook in de toekomst van plan waren deze intensiever te *blijven* inzetten. Deze vraag was ook in de eerste web-enquête in april aan alle huisartsenpraktijken gesteld.

Figuur 3 laat zien dat een minderheid van de praktijken in juli/augustus de intentie had om de e-health-toepassingen intensiever te blijven inzetten. Zo denkt 32% van de praktijken het e-consult intensiever te blijven inzetten, 23% het online aanvragen van herhaalrecepten en het gebruik van teleconsultatie, en 20% het beeldbellen. Slechts 5% van de praktijken wil telemonitoring intensiever blijven inzetten, maar er zijn ook relatief weinig praktijken die deze toepassing gebruiken.

Verder zijn er kleine verschillen tussen de intenties in april en die in juli/augustus. De intentie tot intensiever gebruik van het e-consult, online herhaalrecepten aanvragen en teleconsultatie is bijvoorbeeld licht gestegen, terwijl de intentie tot intensiever gebruik van beeldbellen (en telemonitoring) is afgenomen. Lopend kwalitatief onderzoek onder huisartsenpraktijken naar hun ervaringen met de verschillende toepassingen kan wellicht hier een verklaring voor geven.

Figuur 3 Percentage praktijken dat aangeeft van plan te zijn de e-health-toepassing 'intensiever te blijven inzetten' (N=718 (juli) en N=1.083 (april))*

* De metingen in juli en april waren iets verschillend. In de enquête van april werd aan huisartsenpraktijken die vanwege de pandemie nieuwe e-health-toepassingen hadden ingezet of bestaande toepassingen vaker zijn gaan gebruiken, gevraagd of zij van plan waren deze na de pandemie ook intensiever te blijven gebruiken. In de juli-enquête is gevraagd welke e-health-toepassingen die men in de praktijk gebruikt intensiever wil blijven inzetten in de toekomst.

Geen e-health? Deze praktijken spreken patiënten vooral telefonisch

Een klein percentage van de praktijken (2%, zie figuur 1) gaf aan geen e-health-toepassing te gebruiken. Dit is een kleine groep, die interessant is om nader te onderzoeken; hoe hebben zij het contact met patiënten en collega's onderhouden tijdens de coronapandemie? Zij gaven aan vooral telefonisch contact te hebben gehad met patiënten of, met extra voorzorgsmaatregelen, patiënten fysiek in de praktijk te zien. Het gaat hierbij om veertien verschillende soorten praktijken, namelijk zowel solopraktijken als duo- en groepspraktijken.

Eén praktijk geeft aan: *“We hebben (beeld)bellen en het e-consult gebruikt tijdens de pandemie, maar nu doen we weer ‘normaal’. Wil patiënten in levende lijve zien als dat enigszins mogelijk is, zie geen toegevoegde waarde in beeldbellen, integendeel!”*

Een andere praktijk geeft aan: *“Nu functioneren we weer als vroeger. Er is gebruik gemaakt van beeldbellen, nu zijn de consulten weer vis a vis. Eerder hebben we veel telefonisch gedaan. De oudere populatie is computergebruik niet altijd machtig, en de telefoon wel.”*

Beschouwing en conclusie

Deze factsheet geeft nieuwe inzichten in het huidige en voorgenomen gebruik van e-health van huisartsenpraktijken tijdens de coronapandemie. De twee belangrijkste uitkomsten zijn: (1) bijna alle praktijken zijn gebruik gaan maken van één of meer e-health-toepassingen, maar (2) de meerderheid geeft aan e-health niet intensiever te willen blijven gebruiken in de toekomst, zoals dit gedurende de coronapandemie is ingezet.

Deze uitkomsten zijn te begrijpen vanuit het veranderperspectief: voor veel praktijken heeft de coronapandemie tot grote veranderingen geleid, zowel in het organiseren als het gebruik van e-health-toepassingen. Nu dat in ‘de hoogste versnelling’ is gerealiseerd, lijkt men terughoudend om de praktijk nog vérder te veranderen en processen te digitaliseren. Een terugkeer naar de gebruikelijke, veelal fysieke zorgverlening is verleidelijker. Hoewel enkele praktijken het pad naar de (zo goed als) ‘digitale praktijk’ volgen, maakt het merendeel waarschijnlijk een pas op de plaats.

Vervolgonderzoek

Gezien de ervaring die praktijken én patiënten tijdens de coronapandemie hebben opgedaan met e-health-toepassingen, is onderzoek naar de kwaliteit en effectiviteit van de inzet van e-health op grote schaal een logische stap. Is het online aanvragen van herhaalrecepten minder foutgevoelig? Hoe effectief is de informatie-uitwisseling tussen huisarts en patiënt via een beeldbelconsult of een e-consult? En hoe verhoudt zich dit tot de traditionele wijze van zorgverlening? E-health-toepassingen die het zorgverleningsproces beter en slim ondersteunen kunnen bijdragen aan een oplossing voor de aanwezige personeelstekorten, stijgende zorgkosten en veilige zorg ten tijden van corona. Hierbij zijn echter (gelijkblijvende of verbeterde) kwaliteit en toegankelijkheid van zorg belangrijke randvoorwaarden.

Er vindt momenteel aanvullend kwalitatief vervolgonderzoek plaats naar de ervaringen van huisartsen met de verschillende digitale toepassingen, en de redenen die zij hebben om in de toekomst wel of niet gebruik te blijven maken van digitale toepassingen. Dit vervolgonderzoek geeft meer inzicht in de ervaren voor- en nadelen van de verschillende toepassingen en in de mate waarin praktijken e-health-toepassingen inzetten. Er is immers een groot verschil in ervaringen tussen praktijken die incidenteel een beeldbelconsult inzetten en praktijken die dit structureel bij bepaalde doelgroepen toepassen. De resultaten van dit onderzoek zullen binnenkort worden gepubliceerd.

Het onderzoek

Op verzoek van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft het Nivel begin juli alle Nederlandse huisartsenpraktijken voor een tweede keer aangeschreven. In totaal namen ruim 700 huisartsenpraktijken deel, waarmee een voor dit type onderzoek bevredigend responspercentage werd van 17% werd bereikt. Met een web-enquête is inzicht verkregen in de veranderingen die hebben plaatsgevonden in de huisartsenpraktijk – onder andere wat betreft de inzet van e-health – in juli, de periode na de eerste piek in de coronapandemie.

Over de Nivel Huisartspraktijkenregistratie

Sinds 2007 worden in het kader van de Nivel Huisartsenregistratie alle (bijna 5.000) huisartspraktijken in Nederland geënquêteerd. Het doel van deze registratie is personeels- en organisatiegegevens te verzamelen en te actualiseren. Sinds 2010 gebeurt dit via een online portal van het Nivel, sinds 2018 via een uitgebreide web-enquête waarmee onder andere regionale arbeidsmarktrapportages worden gemaakt.

Meer weten?

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Meer informatie over het Nivel-onderzoek naar de gevolgen van corona: ga naar www.nivel.nl/corona-actueel

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Keuper, J., Vis, E., Batenburg, R., Tuyl, L. van. Vrijwel alle huisartsenpraktijken zetten e-health in tijdens de coronapandemie. Organisatie van zorg op afstand in coronatijd. Utrecht: Nivel, 2020.

Literatuur

Tuyl, L. van, Batenburg, R., Keuper, J., Meurs, M., Friele, R.. Toename gebruik e-health in de huisartsenpraktijk tijdens de coronapandemie. Organisatie van zorg op afstand in coronatijd. Utrecht: Nivel, 2020.